

הכונס פרק ששי בבא קמא

(א) [כ"ד טו, ט] (ג) [לעיל ט: כ"ה]; (ב) [מגילה י: כההדרין כג: וזכית מן. כרימתה יט:]; (ג) [לעיל ה: לקמן ס"א]; (ד) [לעיל נ"א, וס' סקנן]; (ה) [ד"ה אמת]; (ו) [ר"מ מ"ז, ט' ש"ל מ"ז, ט' ד"ה זקאל]; (ז) [ל"ל ל"י יוסי יעב"ז].

תורה אור השלם

1. וקרא מלאך יי אלו בלבית אש מתוך הסנה וקרא ודמה הסנה בער קבאש ודסנה איננו אבלי: שמות ג ב
2. בורא נייב שפתיים שלום שלום לךחוק ולקרוב אמר יי? וקראתיו: ישעיהו י"ט ג
3. כי תצא אש ומצאה קצים וגבאל גדיש או הקמה או השדה את ישלם המבעיר את הבערה: שמות כ"ב ה
4. ולקחתם אגדת זהב וטבלתם בדם אשר בוסף והדעתם אל המשקה ואל שתי המזוות מן הקדש אשר בוסף ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר: שמות י"ב כב
5. ואמרתי לאדמת ישראל בה אמר יי והני אלתי והוצאתי תרבי ממערה והבאתי ממך צדיק וקדש: יחזקאל כ"א ח
6. הצדיק אבד וכן איש שם על לב ואנשי חסד נאקפים באין מבין פי מפני הקדש הנאסף הצדיק: ישעיהו נ"א א

גליון הש"ס

גמ' או מיבעי ליה לחלק. עיין חולין פ"ד ט"ז ע"ב מו"ט ד"ה לחלק וי"ט:

רבינו הגנאל

סילתא או שראגא דההוא ודאי מעשה דיריה קא גרמי וקיימא לן דהכי ואנן על גב דריש לקיש] משמיה חזוקיה דהוא רביה דר' יוחנן פליג עליה כיון דבדחיא לא אנשכין פלוגתייהו לא דחזין לר' יוחנן. [בא] אחד וניבא המנהג חייב מאן דתני ליובה לא מישתבש דכתיב בלבית אש ומאן דתני ליובה לא משתבש דכתי' בורא נייב שפתיים. חזוןיהו חדא טעמא נינוהו... [ובתה הרוח כולן פטורין. ת"ר] ליבה [ולבתה הרוח אם יש בלבבת] כדי ללבבתה] חייב ואם לאו פטור... [צ"א דה. פי גזאז. עציס יבשים. סילתא, עציס טענים. שראג, נר. ר' יורא אמר דצמריא צמוריה. פי חממא חמומי שלא נשך בשפתיה אלא פפר פיו ונשך מן הגרון והיניח רוח חם לפיכך אינו דומה לוורה ורוח מסייעתו. פ"א שלא היה מלבה בכל כחו אלא מנשב ע"ג האור, וליבתו הרוח.

סלמא. עניס דקיס: ניבה. כשאלס מדצר מנענע שפתיו ורוח יולא: ליהו כוורס. דחייב משום מלככה בשעת אע"פ שהרוח מסייעתו כשהוא מנדיה התצוה ברחם שקורין פליי"א: מזד אחר. דלא אחיזי איהו: כגון שניבה ברוח היתה הרוח נושבת בחוקה ולא היה מנעיר בך וצאתה רוח שאינה מנזיה ולבנתו דמילתא דלא סליק אדעתא הוא. אבל זורה לענין שבת סגי לה ברוח מנזיה ולהכי איכיון: אמרס **צמורי.** לשון אישתא צמירתא (שבת דף סז.) חמיימות. כלומר שלל נפש ממנא אלל בנשימה כדרך המחמס בנשימתו את ידיו דלון זה ליצוי כלל: **מלככה מהצטב.** נתקיימה מנשבתו דניחא ליה ברוח מסייעתו: **ביתני' או עפר.** לחכה נירו ונתקלקל: **גמ' דשכיה אש גנייהו.** אין בני חלס מוזהרין בהן ללכך עומדין הלכך איכא למימר זה פשע: **אלל גדיש נו.** דליכא למימר אנוס היה: **ונל"ן.** פלוגתא דרבי יהודה כהאי פירקא (ד' ס"א): **כל בעלי קומה.** אף בעלי חיים ואילנות: נירו. חרישה שלא נורע. סכסוך שיין לחצנים לחכה בשאר דברים: הוס **אמינא מה שצדקה.** תצוה קאמר קרל ולא קרקע ממנש להכי כתב קומה צדקה דהשתא אחרני שדה לגופה של קרקע: הכי גרסינן **כולי האי נמי לאין דומין.** כלומר להצל חסודים הלדיקים שקודמים לפורענות: **טעונסא הוא.** שלא ירלו צרעה העמידה לצל דכמיז כו': כ"י

כתב רחמנא גדיש הוה אמינא גדיש חייב רחמנא משום דהפסד מרובה הוא אבל קוצים דהפסד מועט אימא לא קמה למה לי מה קמה בגלוי אף כל בגלוי ולר' יהודה דמחייב אנוקי טמוון באש קמה למה לי לרבות כל בעלי קומה ורבנן לרבות כל בעלי קומה מנא להו נפקא להו מאו הקמה ורבי יהודה * או מיבעי ליה לחלק ורבנן לחלק מנא להו נפקא להו מאו השדה ורבי יהודה * איידי דכתב רחמנא או הקמה כתב או השדה שדה למה לי לאתויי ילחכה נירו וסכסכה אבניו ולכתוב רחמנא שדה ולא בעי הנך צריכא דאי כתב רחמנא שדה הוה אמינא מה שבשדה אין מידי אחרינא לא קמ"ל אר"ש בר נחמני א"ר יונתן אין פורענות באה לעולם אלא בזמן שהרשעים בעולם ואינה מתחלת אלא מן הצדיקים תחלה שנאמר כי תצא אש ומצאה קוצים אימתי אש יוצאה בזמן שקוצים מצוין לה ואינה מתחלת אלא מן הצדיקים תחלה שנאמר ונאכל גדיש ונאכל גדיש ונאכל גדיש ככר: תאני רב יוסף מאי דכתיב ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר כיון שניתן רשות למשחית אינו מבחין בין צדיקים לרשעים ולא עוד אלא שמתחיל מן הצדיקים תחלה שנאמר והכרתו ממך צדיק ורשע ככי רב יוסף כולי האי נמי לאין דומין א"ל אביי טיבותא הוא לגבייהו דכתיב * כי מפני הרעה נאסף הצדיק אמר רב לעולם

ליבה ולבתה הרוח אם יש בליביו כדי ללבנת חייב ואם לאו פטור. בשאין ברוח צפני עצמו כדי ללבנת מיירי דלוי צשיש צו כדי ללבנת אפילו כשיש בליביו המלכה כדי ללבנת למה יתחייב דצללו איהו נמי היה הולך ומוזק אלל ודאי כשאין ברוח כדי ללבנת מיירי ולכך כשיש בליביו כדי ללבנת חייב המלכה כי הוא עשה הכל דהוה ליה כמו זה יכול זה אינו יכול דחשיב אינו יכול מסייע שאין בו ממש צפרק המלניע (שבת ד' נ"ג. וס' ט"ו) ואם אין בליביו כדי ללבנת אע"פ שגם ברוח אין כדי ללבנת פטור דלא מייחייב משום אשו אלל אלא סגי עשה כל כך צפני עצמו צלו אלו כיון הרוח או דבר אחר שיוכל להזיק ברוח מנזיה אחר גמר המעשה שלו דהכי משמע המבעיר את הצערה שצפני עצמו עשה את הצערה שיוכל להזיק ברוח מנזיה ולכך כאן פטור דצללו ליצוי לא היתה יכולה להזיק והליצוי דהיינו גמר מעשייתה לא עשה המלכה צפני עצמו ופרין אמאי פטור ליהו כשעושה הליצוי ע"י סיוע הרוח כאליו עשאה צפני עצמו כמו לענין שבת דחשיב זורה ורוח מסייעתו כעושה צפני עצמו ומשני אביי הכא במאי עסקינן כגון שליבה מזד אחד

אמר אביי הכא ברוח מצד אחר רבא אמר כגון שליבה ברוח מצויה ולבתו הרוח ברוח שאינה מצויה ר' יורא אמר כגון דצמרה צמורי רב אשי אמר יבי אמרינן זורה ורוח מסייעתו ה"מ לענין שבת * דמלאכת מחשבת אסרה תורה אבל הכא גרמא בעלמא הוא וגרמא בנזקין פטור: **ביתני' השולח את הבערה ואכלה עצים או אבנים או עפר חייב שנאמר * כי תצא אש ומצאה קוצים ונאכל גדיש או הקמה או השדה שלם ישלם המבעיר את הבערה: גמ' אמר רבא למה לי דכתב רחמנא קוצים גדיש קמה ושדה צריכי דאי כתב רחמנא קוצים ה"א קוצים הוא דחייב רחמנא משום דשכיח אש גבייהו ושכיח דפשע אבל גדיש דלא שכיח אש גבייהו ולא שכיח דפשע אימא לא ואי כתב רחמנא גדיש הוה אמינא גדיש חייב רחמנא משום דהפסד מרובה הוא אבל קוצים דהפסד מועט אימא לא קמה למה לי מה קמה בגלוי אף כל בגלוי ולר' יהודה דמחייב אנוקי טמוון באש קמה למה לי לרבות כל בעלי קומה ורבנן לרבות כל בעלי קומה מנא להו נפקא להו מאו הקמה ורבי יהודה * או מיבעי ליה לחלק ורבנן לחלק מנא להו נפקא להו מאו השדה ורבי יהודה * איידי דכתב רחמנא או הקמה כתב או השדה שדה למה לי לאתויי ילחכה נירו וסכסכה אבניו ולכתוב רחמנא שדה ולא בעי הנך צריכא דאי כתב רחמנא שדה הוה אמינא מה שבשדה אין מידי אחרינא לא קמ"ל אר"ש בר נחמני א"ר יונתן אין פורענות באה לעולם אלא בזמן שהרשעים בעולם ואינה מתחלת אלא מן הצדיקים תחלה שנאמר כי תצא אש ומצאה קוצים אימתי אש יוצאה בזמן שקוצים מצוין לה ואינה מתחלת אלא מן הצדיקים תחלה שנאמר ונאכל גדיש ונאכל גדיש ונאכל גדיש ככר: תאני רב יוסף מאי דכתיב ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר כיון שניתן רשות למשחית אינו מבחין בין צדיקים לרשעים ולא עוד אלא שמתחיל מן הצדיקים תחלה שנאמר והכרתו ממך צדיק ורשע ככי רב יוסף כולי האי נמי לאין דומין א"ל אביי טיבותא הוא לגבייהו דכתיב * כי מפני הרעה נאסף הצדיק אמר רב לעולם**

אם יש בליביו צפני עצמו כדי ללבנת חייב ואם לאו פטור אע"פ שצפני הרוח מלכה דלא היה ליה לאסוקי אדעתיה שמתכרך נשיבת הרוח לזימור שלו ויסמיע על ידה ללבנת עלה שכיח שמתכרך נשיבת הרוח עם הזימור חס והרוח קר: **רב אשי אמר כי אמרינן זורה ורוח מסייעתו הני מילי לענין שבת דמלאכת מחשבת** המסייעתו הוי מלאכת מחשבת ולהכי חייב בגרמת זרייה זו אבל עושה מעשה של זרייה צפני עצמו לא אקרי * (זורה) לכך הכא לא מקרי מצעיר אלל גורס והתורה לא חייבה אלל מצעיר ולא הגורס * (אלל) הצערה ע"י רוח המסייעתו ולהכי חשיבה הא גרמא לענין האש ככל שאר גרמות דק"ל גרמא בנזקין פטור ומר צר רב אשי דפריך גצי רקתא צלא יתפור (צ"ד דף כו. וס' ט"ו) מאי שנא מוורס ורוח מסייעתו מני סבר כרז אשי דהכא דהתם לענין חיוב הרחקה חשיב גירי דיליה וזכרין להרחיק ופאי * ר' יוסי כמו הרחקת סולס מהשוך חשיב גירי דיליה לענין הרחקה אע"ג דלא חשיב ליה התם אלל גרמא דפטור מתשלומין מ"מ אסור וזכרין להרחיק וגך היולא מתחת הפטיש דחשיב מזיק משום דניחא ליה דחיל ומכה צכח כל כך שאחר גמר כחו זיק ברוח מנזיה וכן משני צלא יתפור ולא רזה להעמיד שמכה כל כך צכח עד שמויק צכח אדס לצדו צלא רוח דלס כן לא הוה מני לה גצי נזקין דלס אלל גצי נזקין דלס: **והכא גרמא בנזקין.** מתוך כך נראה דלס שבת אש וזכרין ולינו שנייה ואין בכל אחד כדי ללבנת פטור ומימה הוא: **לרבות כל בעלי קומה.** כקונטרס פירש כל צ"ח אלל צירושלמי משמע דמנצי אילנות וכל דבר המחוצר והכי איתא התם אי מה הגדיש מיוחד שהוא תלוש מן הקרקע אף כל שהוא תלוש מן הקרקע מ"ל או הקמה:

גב א מיי פ"ד מהל' מקי ממון הלכה ז ועיין בהשגות וזמ"מ סגמ עשין סו טושיע ח"מ סימן תיח סקיף ט ועיין סס בהג"ה וצ"ל: **ר' ברכ לנפס** במקומו ועוד **צ"ב פ"ב דף קס"ו:** **גב ג ד מיי** סס הל' ח טושיע סס סקיף צ:

לענין רש"י פלי"א [פ"ל"א]. יעה.

מוסף רש"י סלחא. עניס קניסס דקיס, דהאי ודאי פושע הוא (לעיל כ"ב). דמלאכת מחשבת אסרה תורה. שנסמכה פרשת שבת למלאכת המשכן בחוקל והתם מלאכת מחשבת חכ"כ (ב"צה ג') שהעושה אותה מתכוין למלאכה גמורה אלל שגג צבנת או סבור שמלאכה זו מותרת (וביחס מן ובע"ז חגיגה ט"ו) שחשב לעשות זאת (סנהדרין ט"ב) שחשב ונתכוין למלאכה זו עצמה (ברכות ט"ו).

סילתא או שראגא דההוא ודאי מעשה דיריה קא גרמי וקיימא לן דהכי ואנן על גב דריש לקיש] משמיה חזוקיה דהוא רביה דר' יוחנן פליג עליה כיון דבדחיא לא אנשכין פלוגתייהו לא דחזין לר' יוחנן. [בא] אחד וניבא המנהג חייב מאן דתני ליובה לא מישתבש דכתיב בלבית אש ומאן דתני ליובה לא משתבש דכתי' בורא נייב שפתיים. חזוןיהו חדא טעמא נינוהו... [ובתה הרוח כולן פטורין. ת"ר] ליבה [ולבתה הרוח אם יש בלבבת] כדי ללבבתה] חייב ואם לאו פטור... [צ"א דה. פי גזאז. עציס יבשים. סילתא, עציס טענים. שראג, נר. ר' יורא אמר דצמריא צמוריה. פי חממא חמומי שלא נשך בשפתיה אלא פפר פיו ונשך מן הגרון והיניח רוח חם לפיכך אינו דומה לוורה ורוח מסייעתו. פ"א שלא היה מלבה בכל כחו אלא מנשב ע"ג האור, וליבתו הרוח.